

INFORMACJE O PROJEKCIE

Tytuł projektu: Zobaczyć świat oczami geografa. Opracowanie programów kształcenia i organizacja zajęć terenowych i kameralnych dla uczniów realizujących podstawę programową z geografii w szkole podstawowej

Numer i nazwa Osi priorytetowej: III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju

Numer i nazwa Działania: 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym

Okres realizacji projektu: od: 2019-01-04 do: 2020-08-31

Projekt został przygotowany na konkurs „Trzecia Misja Uniwersytetu”, ogłoszony przez **Narodowe Centrum Badań i Rozwoju** w ramach **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020** i został zaakceptowany do finansowania.

JEDNOSTKA NADRZĘDNA W KTÓREJ JEST REALIZOWANY PROJEKT

Nazwa: Uniwersytet Warszawski

Ulica: Krakowskie Przedmieście

Nr budynku: 26/28

Kod pocztowy: 00-927

Miejscowość: Warszawa

JEDNOSTKA UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ PROJEKTU

Nazwa: Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Uniwersytet Warszawski

Ulica: Krakowskie Przedmieście

Nr budynku: 30

Kod pocztowy: 00-927

Miejscowość: Warszawa

Adres e-mail: swiatgeografa.wgsr@uw.edu.pl

OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROJEKTU

Projekt obejmuje następujące działania:

- opracowanie programów kształcenia dla uczniów szkół podstawowych, opartych o podstawę programową, stanowiących jej wzbogacenie o treści niestandardowe,
- organizację zajęć terenowych i kameralnych dla młodzieży siódmej i ósmej klasy szkoły podstawowej. Zajęcia zostaną przygotowane na podstawie przygotowanych w pierwszej fazie Projektu programów kształcenia.

Cel główny projektu osiągnąć będzie przez rozszerzenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie oceny stanu i potencjału środowiska geograficznego oraz działań służących zrównoważonemu rozwojowi.

Zajęcia (warsztaty) są kierowane do **uczniów najstarszych klas (VII-VIII) szkół podstawowych** zlokalizowanych w woj. mazowieckim. Zajęcia będą realizowane w postaci warsztatów terenowych oraz w formie kameralnej i odbędą się w Mazowieckim Ośrodku Geograficznym (MOG) WGSR w Murzynowie k. Płocka (woj. mazowieckie). Warsztaty poprowadzi kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego.

W celu wyboru szkół, które wezmą udział w warsztatach, zostanie ogłoszona rekrutacja. Z każdej szkoły w Projekcie może zostać zgłoszona jedna grupa uczniów. Wybór szkół, które wezmą udział w Projekcie, nastąpi na drodze oceny punktowej zgłoszeń, które nadesłają szkoły i które spełnią wymogi formalne, określone w regulaminie rekrutacji. Współpraca zostanie nawiązana z 10 szkołami podstawowymi, które zdobędą największą liczbę punktów w dwóch rankingach (oddzielnym dla szkół miejskich i szkół wiejskich).

SZCZEGÓŁOWY OPIS PROJEKTU

Cel główny Projektu

Celem projektu jest podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa w ramach Działania 3.1.

Cel główny będzie realizowany poprzez opracowanie programów kształcenia dla uczniów szkół podstawowych i organizację na ich podstawie zajęć terenowych i kameralnych dla młodzieży siódmej i ósmej klasy szkoły podstawowej wspólnie z podmiotami działającymi na rzecz edukacji (MSCDN i szkołami podstawowymi), obejmujących:

- prowadzenie obserwacji i pomiarów w terenie, analizowanie pozyskanych danych i formułowanie wniosków;
- poznanie zróżnicowanych form działalności człowieka w środowisku, ich uwarunkowań konsekwencji oraz dostrzeganie potrzeby racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody;
- identyfikowanie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz związków i zależności w środowisku geograficznym w skali lokalnej, regionalnej i globalnej;
- integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społeczno-ekonomiczną i humanistyczną.

Program kształcenia będzie oparty o podstawę programową i zostanie wzbogacony o treści niestandardowe.

Zajęcia (zwane dalej warsztatami), w których wezmą udział uczniowie, spowodują rozszerzenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie oceny stanu i potencjału środowiska geograficznego oraz działań służących zrównoważonemu rozwojowi. Uczestnicy warsztatów zapoznają się ze spektrum możliwych działań, które są kluczowe w gospodarowaniu środowiskiem.

Warsztaty odbędą się w Mazowieckim Ośrodku Geograficznym WGSR w Murzynowie k. Płocka (woj. mazowieckie). Warsztaty będą obejmowały zajęcia terenowe i kameralne.

Rezultatem zajęć będzie wykształcenie u uczestników umiejętności oceny stanu środowiska geograficznego i wskazywania działań dla niego negatywnych i możliwości przeciwdziałania.

Nabyta wiedza i umiejętności pozwolą także rozszerzyć kompetencje społeczne uczestników.

Cele szczegółowe Projektu

Cele szczegółowe Projektu to:

- aktywizacja społeczna i zawodowa;

- poszerzanie wiedzy ogólnej i specjalistycznej oraz rozwój zainteresowań;
- pobudzenie aktywności edukacyjnej i kulturalnej;
- zapobieganie społecznemu wykluczeniu.

Rozwijanie umiejętności krytycznego i syntetycznego myślenia podniesie u młodzieży przygotowanie do świadomego funkcjonowania w społeczeństwie, m.in. dlatego, że problemy środowiskowe mogą być rozwiązywane jedynie, gdy kompromis społeczny jest podparty rzetelną wiedzą i zrozumieniem realiów przez interesariuszy.

Rozwojowi kompetencji miękkich uczestników będą służyć: zróżnicowane strategie oraz metody i formy nauczania (problemowe, aktywizujące, praca w zespołach), zwielokrotnianie kanałów komunikacji z uczestnikami zajęć oraz optymalny czas przeznaczony na realizację przygotowanych dla nich zadań, co w efekcie pozwoli na kształtowanie umiejętności interpersonalnych, tj. pracy zespołowej, prowadzenia dyskusji, formułowania zrozumiałych wypowiedzi, rozwiązywania konfliktów, negocjowania stanowisk, podejmowania decyzji itp.

ODBIORCY PROJEKTU

Odbiorcami działań projektowych będą uczniowie VII i VIII klas szkół podstawowych, zlokalizowanych w województwie mazowieckim. Uczniowie tych klas są w trakcie realizowania nowej podstawy programowej z geografii oraz innych przedmiotów społeczno-przyrodniczych i dzięki temu w sposób najbardziej świadomy będą uczestniczyć aktywnie w realizowanych zajęciach. Wybór tej grupy wiekowej wiąże się również z faktem, iż wkrótce zakończą oni edukację w 8-letniej szkole podstawowej i staną przed wyborem dalszego etapu kształcenia - szkoły ponadpodstawowej. Udział w projekcie pozwoli im na rozwijanie zainteresowań w zakresie nauk przyrodniczych i społecznych oraz kształtowanie kompetencji społecznych, które to kompetencje będą przydatne i ułatwią adaptację w nowym środowisku uczniowskim szkoły ponadpodstawowej.

Projekt jest skierowany do uczniów, czyli do grupy, która niezależnie od płci ma jednakowy dostęp do edukacji, wynikający z obowiązku szkolnego, zatem na etapie rekrutacji bariera równości płci nie występuje. Szkoła musi natomiast poinformować Kierownika Projektu o charakterze niepełnosprawności uczniów, zgłoszonych do udziału w zajęciach, w celu dostosowania warsztatów do ich potrzeb.

OPIS ZAJĘĆ

W projekcie przewiduje się organizację 10 warsztatów w 3 sezonach: wiosna 2019 r. (4 warsztaty), jesień 2019 r. (2 warsztaty), wiosna 2020 r. (4 warsztaty). Każdy warsztat będzie trwał 2 dni i będzie obejmował 3 bloki tematyczne, przyjazd Uczestników jest przewidziany w godzinach wieczornych w dniu poprzedzającym rozpoczęcie warsztatów łącznie więc udział w warsztatach wiąże się z wyjazdem Uczniów na 2,5 dnia. W każdym warsztacie będzie brała udział jedna grupa uczniów. łącznie przewiduje się organizację 10 warsztatów, w których weźmie udział 10 grup uczniów (5 grup ze szkół miejskich i 5 grup ze szkół wiejskich), wyłonionych w drodze konkursowej podczas rekrutacji.

Zajęcia będą przeprowadzone na podstawie opracowanych wcześniej programów kształcenia, w formie warsztatowej w terenie oraz kameralnej w budynku MOG w Murzynowie; łącznie obejmą one 15 godzin dydaktycznych. Uczniowie podczas warsztatów przystąpią do napisania dwóch testów: pre-testu na początku zajęć i post-testu na ich zakończenie, co pozwoli ocenić przyrost ich wiedzy w wyniku uczestnictwa w warsztatach.

Zaplanowane bloki tematyczne pozwolą przedstawić w kompleksowy oraz zintegrowany sposób wybrane problemy (zjawiska i procesy) geograficzne, obserwowane w najbliższym otoczeniu, ze zwróceniem szczególnej uwagi na współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-kulturowo-gospodarczego oraz integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społeczno-ekonomiczną. Takie ujęcie umożliwi uczniom całościowe postrzeganie zjawisk i procesów w szerokim ich kontekście.

Uczestnicy warsztatów, wraz z opiekunami, będą mieli zapewnione nieodpłatnie: noclegi na terenie MOG, posiłki oraz transport autokarowy pomiędzy szkołą a MOG. W Projekcie założono uczestnictwo, wraz z każdą grupą uczniów, dwóch Opiekunów, wskazanych przez każdą zrekrutowaną szkołę. Opiekunowie otrzymają za sprawowaną opiekę wynagrodzenie na podstawie umowy z Uniwersytetem Warszawskim.

Programy Kształcenia, które będą stanowiły podstawę zajęć, będą związane tematycznie z funkcjonowaniem człowieka w środowisku geograficznym i procesami naturalnymi oraz będą wskazywać na zależności lokalno-globalne na płaszczyźnie: PRZYRODA – CZŁOWIEK – GOSPODARKA – w poszukiwaniu zrównoważonego rozwoju:

- I. Zwykłe i niezwykłe miejsca na Ziemi: zjawiska, procesy i związki przyczynowo-skutkowe.
- II. Krajobrazy kulturowe nadwiślańskiej wsi; zróżnicowanie elementów krajobrazu i zmiany w krajobrazie.
- III. W poszukiwaniu rozwoju zrównoważonego - geograficzne studium przypadku mazowieckiej wsi nadwiślańskiej.

Każdy program kształcenia będzie opracowany pod kątem uwydatnienia zróżnicowanych form działalności człowieka w środowisku, ich uwarunkowań i konsekwencji oraz racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Nacisk położony będzie na identyfikowanie współzależności między elementami środowiska przyrodn. i społ.-gosp. oraz związków i zależności w środowisku geogr. w skali lokalnej, regionalnej i globalnej, co pozwoli na integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społ.-ekon. i humanistyczną.

Podczas zajęć stosowane będą, w zależności od bloku tematycznego, zróżnicowane strategie nauczania, metody nauczania oraz formy pracy. W trakcie realizacji zajęć prowadzący uwzględnią zasadę równości i niedyskryminacji poprzez jednakowe angażowanie w wykonywanie zadań terenowych i kameralnych dziewcząt i chłopców oraz uczniów z niepełnosprawnością, motywowanie do aktywnej współpracy w grupach mieszanych pod względem udziału dziewcząt i chłopców oraz zadbają o życzliwą i koleżeńską atmosferę. W programach kształcenia uwzględnione będą formy i techniki prac oraz dodatkowe/alternatywne zadania, umożliwiające aktywny udział w zajęciach uczniów z niepełnosprawnością fizyczną bądź intelektualną. Zostaną one skonsultowane z pracownikami Biura ds. Osób Niepełnosprawnych UW oraz ze szkołami, które zakwalifikują się do Projektu.

Na podstawie programu kształcenia zostanie opracowany skrypt dla uczniów, podsumowujący treści warsztatów.

REKRUTACJA

Nabór prowadzony będzie na poziomie instytucjonalnym. Dyrektorzy szkół podejmą decyzje o zgłoszeniu grupy (klasy) uczniów, a następnie szkoła prześle zgłoszenie e-mailowe na wskazany w ogłoszeniu rekrutacyjnym adres. Każda szkoła może przesłać jedno zgłoszenie, obejmujące jedną grupę uczniów.

Dziekan WGSR powoła 4-osobową komisję ds. rekrutacji, która podejmie ostateczną decyzję o przyjęciu do projektu szkół, które uzyskały najwięcej punktów w postępowaniu rekrutacyjnym.

Kryteria rekrutacji:

- lokalizacja szkoły - podział na szkoły wiejskie i miejskie. Zakłada się równy udział szkół zlokalizowanych w miastach i na wsi (5 szkół z każdej lokalizacji)
- aktywność szkoły w środowisku lokalnym. Szkoły będą miały za zadanie przygotowanie, wg przedstawionych w regulaminie wytycznych, informacji, w jaki sposób aktywizują uczniów do działania na rzecz społeczności lokalnej i środowiska naturalnego - w kontekście celów zrównoważonego rozwoju (do 10 pkt od każdego członka komisji)
- wynik oceny zadania konkursowego (szkoły zostaną poproszone o wskazanie 5 podstawowych problemów przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych w ich otoczeniu i uzasadnienie dlaczego są lokalnie istotne - zadanie do wspólnego przygotowania przez uczniów i nauczycieli, co wpłynie na podniesienie świadomości (do 10 pkt od każdego członka komisji)

Zgłoszenie może otrzymać maksymalnie 80 punktów.

W przypadku rezygnacji szkoły z udziału w projekcie, zostanie do niego zakwalifikowana szkoła, która znalazła się na kolejnym miejscu listy rezerwowej.

W Projekcie przewiduje się objęcie wsparciem łącznie 240 osób.

Podczas rekrutacji zostanie uwzględniona zasada równości kobiet i mężczyzn (jednak będzie to uzależnione od składu osobowego klas, które wezmą udział w projekcie) oraz zasada dostępności osób z niepełnosprawnościami.

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

Za nadzór nad całościową realizacją projektu, w tym za kwestie jakości kształcenia i realizacji programów, odpowiada kierownik projektu dr Paulina Pokojska. Sekretarzem Projektu jest inż. arch. kraj. Ewa Mierzwiaik. Wsparcie merytoryczne zapewnią doświadczeni dydaktycy z WGSR UW - dr hab. J. Angiel oraz dr A. Awramiuk-Godun. Wsparcia w opracowaniu programów kształcenia, wzmacniając tym samym potencjał kadrowy wnioskodawcy, udzieli MSCDN.

Warsztaty dla Uczestników Projektu poprowadzą pracownicy naukowcy i naukowo-dydaktyczni WGSR UW, mający bogate doświadczenie dydaktyczne na wszystkich poziomach nauczania. Realizowali oni liczne zajęcia terenowe, ćwiczenia regionalne i, powiązane z nimi, zajęcia kameralne. W nawiązaniu do tematów poszczególnych programów nauczania i treści zajęć będą to specjaliści z zakresu: geoekologii, geomorfologii, hydrologii, klimatologii, geoinformatyki i teledetekcji środowiska, geografii społ. i planowania przestrz., posiadający, co najmniej, stopień naukowy dr nauk o Ziemi lub doktoranci zatrudnieni na WGSR. Kluczowymi członkami kadry naukowo-dydaktycznej WGSR UW, którzy wezmą udział w Projekcie będą: dr Maria Korotaj-Kokoszyczyńska (geomorfolog), dr Ewa Malinowska

(geoekolog), dr Sylwia Dudek-Mańkowska (geograf społ.-ekonomiczny) oraz dr Wojciech Pokojski (geoinformatyk).

Zadania z zakresu obsługi finansowej i organizacyjnej będą realizować Sekcja Obsługi Projektów WGSR UW pod nadzorem mgr Urszuli Nikitin oraz Sekcja Ekonomiczno-Finansowa WGSR UW.

EFEKTY - Trwałość i wpływ rezultatów projektu

Nauczanie o otaczającym środowisku ma pozytywny wpływ na kształtowanie odpowiedzialnych postaw społecznych młodzieży. Metodyczne kształtowanie prośrodowiskowych zachowań wspomaga politykę i realizację długofalowych strategii państwa. Oprócz działań prowadzonych przez władze lokalne, regionalne i państwowe ważne są starania o edukację społeczeństwa, ponieważ działania jednostek w skali lokalnej mają znaczenie dla sprawnego funkcjonowania wszystkich jego komponentów: społecznych i przyrodniczych.

Młodzież uczestnicząca w projekcie:

- poprawi umiejętność postrzegania procesów środowiskowych, społecznych i gospodarczych w otoczeniu;
- pozna ogólne zasady badań służących ocenie zasobów i walorów środowiska;
- zostanie zainspirowana do poszukiwania optymalnych, pozostających w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, sposobów kształtowania otoczenia;
- rozwinie umiejętność pracy zespołowej;
- a przez to rozwinie kompetencje, dzięki którym wzrośnie ich aktywność społeczna, poszerzy się wiedza ogólna i specjalistyczna oraz rozwinięte zostaną zainteresowania, pobudzona zostanie aktywność edukacyjna (zgodnie z Raportem końcowym "Analiza kwalifikacji i kompetencji kluczowych dla zwiększenia szans absolwentów na rynku pracy" 2014).

Opracowane programy kształcenia, wraz z oprawą metodyczną, zostaną opublikowane na stronie internetowej WGSR w zakładce poświęconej Projektowi oraz na stronie Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli - partnera merytorycznego projektu. Publikacja elektroniczna programów kształcenia nastąpi po ich odebraniu merytorycznym przez Kierownika Projektu i Dziekana WGSR.

Mazowiecki Ośrodek Geograficzny (MOG)

Stacja terenowa MOG WGSR (Mazowiecki Ośrodek Geograficzny), która będzie stanowiła bazę noclegową Uczestników Projektu, jest wykorzystywana przez WGSR od 1974 r. jako miejsce obsługi praktyk studenckich i grup uczniów (wycieczki, szkolenia, zajęcia pobytowe w formie warsztatów, szkoleń, praktyk). Stacja położona jest na prawym brzegu Wisły w Murzynowie k. Płocka.

Stacja dysponuje 2 budynkami, które oferują:

- 35 miejsc nocleg. w pokojach 4-8 osobowych,
- 9 miejscami w pokojach 1- i 2- osobowych,
- 2 salami wykładowo-konferencyjnymi (30 i 60 miejsc) wyposażonymi w sprzęt audiowizualny i komputerowy.
- laboratorium pozwalającym na wykonanie podstawowych analiz gleboznawczych i chemicznych
- posterunkiem meteorologicznym wyposażonym w konwencjonalne urządzenia pomiarowe oraz automatyczną stację meteorologiczną.

Stacja posiada wyposażenie pozwalające na prowadzenie prac terenowych z zakresu rozpoznania gleb, litologii, hydrologii wód powierzchniowych i gruntowych. Badania prowadzone w stacji oraz w regionie pozwoliły zgromadzić bogaty materiał pomiarowy umożliwiający organizację zajęć z zakresu analiz środowiskowych i społ.-ekonomicznych, w tym z wykorzystaniem najnowszych technologii GIS i teledetekcji.

W okolicy zlokalizowane są ścieżki dydaktyczne (Brudzeński Park Krajobrazowy) oraz obiekty o walorach dydaktycznych (park krajobrazowy, rezerваты przyrody, osuwiska, odkrywki glebowe, obiekty hydrologiczne i stanowiska do badań). W Murzynie jest zlokalizowane muzeum etnograficzne, które pozwala na zapoznanie z tradycją Regionu.